УДК 396:379-34
Дутчак М.В.[1], Коваль К.О.[2]
[1] д-р наук з фіз. вих. та спорту, проф., проф. каф. оздоровчо-рекреаційної рухової активності, Національний університет фізичного виховання та спорту України
[2] асп. каф. оздоровчо-рекреаційної рухової активності, Національний університет фізичного виховання та спорту України

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ АНТИДОПІНГОВОЇ ОСВІТИ У СПОРТІ (НА МАТЕРІАЛІ ОПИТУВАННЯ ТРЕНЕРІВ)

Анотація. *У тезах висвітлено результати дослідження стану антидопінгової освіти в Україні на основі опитування тренерів. Визначено рівень їхньої залученості, оцінку змісту та форматів навчання. Обґрунтовано необхідність модернізації освітніх програм шляхом упровадження інтерактивних і цифрових технологій та посилення міжінституційної координації.*

Ключові слова: *антидопінгова освіта, тренери, цифрові технології, інноваційні методи навчання, спорт*

Abstract. *The paper presents the results of a study on the current state of anti-doping education in Ukraine based on a survey of coaches. The level of their involvement and evaluation of educational content and formats were analyzed. The need for modernization through interactive and digital technologies and enhanced institutional coordination is substantiated.*

Key words: *anti-doping education, coaches, digital technologies, innovative teaching methods, sport*

Сучасний розвиток спорту передбачає формування культури доброчесності як стратегічного напряму державної та міжнародної політики. Відповідно до положень Всесвітнього антидопінгового кодексу та Міжнародного стандарту з освіти [3, 8], освітня діяльність є базовим інструментом профілактики порушень антидопінгових правил. Особлива роль у цьому процесі належить тренерам, які безпосередньо впливають на формування світогляду, цінностей і поведінкових моделей спортсменів.

Попри розвиток нормативно-правової бази та діяльність Національного антидопінгового центру України, система антидопінгової освіти потребує подальшої модернізації. Аналіз сучасних досліджень засвідчує, що освітні ініціативи часто мають інформаційно-репродуктивний характер і недостатньо орієнтовані на формування стійких етичних установок та практичних компетентностей [1, 2].

Метою дослідження стало визначення напрямів модернізації антидопінгової освіти у спорті на основі аналізу результатів опитування тренерів різних видів спорту.

У дослідженні взяли участь 131 тренер із 46 видів спорту. Застосовано метод анкетування, аналіз науково-методичної літератури та статистичне узагальнення результатів.

Отримані дані засвідчили, що більшість тренерів визнають власну ключову роль у формуванні культури «чистого спорту» та підтримують інтеграцію антидопінгових компонентів у програми спортивної підготовки. Разом із тим, виявлено нерівномірність участі у просвітницьких заходах і недостатню системність освітнього процесу.

Переважаючими формами навчання залишаються лекції та інформаційні семінари. Водночас тренери надають перевагу інтерактивним і практикоорієнтованим форматам (тренінги, воркшопи, аналіз кейсів), що відповідає сучасним тенденціям розвитку інноваційних освітніх технологій [4, 5]. Значна увага приділяється цифровим ресурсам, зокрема онлайн-платформам дистанційного навчання, однак їх ефективність залежить від педагогічного дизайну та мотивації слухачів [6, 7].

Серед пріоритетних напрямів модернізації антидопінгової освіти визначено:

- інституційне закріплення обов'язкових освітніх модулів у програмах підготовки та підвищення кваліфікації тренерів;
- впровадження інтерактивних та гейміфікованих методик навчання;
- розширення змістового наповнення програм (правові аспекти, процедурні питання допінг-контролю, система ADAMS);
- посилення координації між НАДЦ, спортивними федераціями та закладами освіти;
- розвиток моделі безперервного професійного навчання.

Таким чином, модернізація антидопінгової освіти має здійснюватися в контексті впровадження інноваційних технологій у фізичному вихованні та спорті, що забезпечить формування професійних і етичних компетентностей фахівців галузі. Перехід від епізодичних заходів до системної моделі безперервної освіти сприятиме зміцненню принципів доброчесності та сталому розвитку спорту в Україні.

Список використаних джерел

1. Антонюк О. А., Лісовський М. Д. Зовнішнє середовище в системі олімпійської підготовки. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України :* зб. матер. VII Міжнародної конференції (14 листопада 2024 р.). Київ : Ліра-К, 2025. С. 24–26. URL: https://repositary.knuba.edu.ua/handle/123456789/13768 (дата звернення

17.02.2026).

2. Дубовой В. О., Сіпакова Д. О. Професія тренера як носія олімпійських цінностей: освіта, лідерство, розвиток. *Фізична культура і спорт: сучасні аспекти та тенденції розвитку :* матеріали VI Регіональної науково-практичної інтернет-конференції з Всеукраїнською участю (Полтава, 2025). Полтава : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2025. С. 24–26.

3. Всесвітній антидопінговий кодекс. 2021 [цитовано 2024 Січ 16]. URL: https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/The_Code_2021_UA.pdf (дата звернення 17.02.2026).

4. Задоріна О. М., Качан Т. В., Задорін В. В., Варга Н. І. Сучасні технології в освіті: потенціал та тенденції розвитку. *Академічні візії.* 2023. Вип. 19. С. 4–12. DOI: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7936943.

5. Носік В. Цифрова освіта в спорті: виклики та перспективи. *Фізична культура і спорт: інноваційні підходи до розвитку галузі :* матеріали наук.-пр. конф. Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024. С. 134–138. DOI: https://doi.org/10.31891/pcs.2023.2.14.

6. Barnes L. T., Patterson L. B., Backhouse S. H. A systematic review of research into coach perspectives and behaviours regarding doping and anti-doping. *Psychology of Sport and Exercise*. 2022. 59. 101780. DOI: https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101780.

7. Boardley I. D., Smith A. L., Ntoumanis N., Gucciardi D. F., Harris J., Wilmot M. P., Allen M. S., Patterson L. B. Effect of moral disengagement on the effectiveness of anti-doping education. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*. 2020. 6(1), e000800. DOI: https://doi.org/10.1136/bmjsem-2020-000800.

8. WADA. *International Standard of Education (ISE)*. 2021 URL: https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/international_standard_ise_2021.pdf (дата звернення 17.02.2026).